

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

A legnagyobb esemény

A népeket össze kell hozni, hogy megértsék egymást. Ha ez sikerül, akkor a washingtoni konferencia az elmúlt tizenkilenc évszázad legnagyobb eseménye lesz. Lloyd George mondta ezt Washington előestéjén. Komor, pesszimista beszéd után mondta, miután kijelentette, hogy az embert alantasabb lénynak tartja, mint az állatot. Az állat, ha megintlik, vagy büntetik, akár ember teszi, akár a természet, tanul az intelmen és másodszor nem viszi vásárra a börtöt. Az ember sohasem tanul a maga veszedelmén. A háboru a legrosszabb rossz, intelem, büntetés, csapás, de ha az egyik végetért, már idézik a másikat. Még itt van a hátunk mögött a történelem legvéresebb istencsapása a népek már készülődnek új leszámolásokra. A legnyomasztóbb árnyék már tíz évvel ezelőtt is a militarizmus volt, pedig akkor még a békét élveztük. És nemcsak árnyéknak volt nyomasztó, de gondnak is: a népek, mielőtt vért csurgattak volna a homlokuk sebéből, szintelen vért csurgattak, véres verejtéket. Minden állami kiadások leg-súlyosbika a hadsereg milliárdjai voltak. De mik ama milliárdok a maiakhoz képest? Tört-számos százalékok. Ma nem a manicheus gyártása fontos, de messzehordó ágyuká, zep-pelínok, repülőgépek, tengeralattjárók, hiper-és szuperdrednótók, és ama láncosférges, amiket tarkótnak neveznek, mindez hirtelen már minden „modern” hadvezetőség programjában. A technika és a kémia legsötétebb pokla dolgozik, hogy ne legyen nyugtunk egy pillanatra sem s hogy soha, soha ne szabaduljunk a véres-verejtékes gondoktól. Tanult-e hát az ember? Igaza van Lloyd Georgenak. A kutya egyetlen korbácsütésre okult volna egész életére, az emberiség az ezerszögös korbács szenvedései után ujabbakra vágyik.

Ha Washingtonban össze lehet hozni a népeket, ez valóban az elmúlt tizenkilenc évszázad legnagyobb eseménye lesz. De lehet-e? Lloyd George megadhatja magának a feleletet és ez a feleletet komorabb a kérdésnél. Az északi sarkot a déli sarkokkal könnyebb összehozni, mint a franciákat a németekkel. A farkast a bárányal is könnyebb összeharagkoztatni, mint embert az emberrel. A franciákat és a németeket végreis országghatárok választják el, de mi választja el embert az embertől? Mi választja el a zsidót a lengyeltől, az ukrántól, a magyartól, az arabtól? A népek az országghatárok ide-odafutolódása miatt nem tudnak és nem akarnak egymással szemben le-szerelni, de miért nem szerelnék le az országghatárokon belül? Döbbenet véres kérdés, amit nem lehet a nagy kérdések évadján odahagyagyni. Népek harcolnak egymás ellen s a humanista elmék, akik érzik magukon a háboru súlyos bűnét, mert mindannyian érez-szük, veszekelni akarnak. Nem csak lelki szűk-ségből de testi szükségből is. Ha most nem veszekelnek, tönkre megy az ember, előbb anyagilag rokkán meg a drága fegyverek súlya alatt, aztán erkölcsi-leg: a végén háboruk rohasztó mészén szóródnak az é és esontjaik. De lehet-e ezt a lépést megtenni a másik nélkül? Lehet-e megoldani a népek problémáját, mielőtt az embereket megödték? Vegyék ki az ember kezéből a gyilkot, kényszerítések rá, hogy a munka szerzetát szorongassa, adjatok neki munkakezdet és emberi gondolatokat, mond-játok meg, hogy a háborut ki kell irtani, de nem fegyverrel, mert a fegyvert ki

kell irtani, még a szótérből is. Hogy a neve se maradjon fenn. És ki kell irtani a gyilkot, amelynek nevében a sötétség új vérszagra indul, ki a zsidóüldözést, a pogromot, amely előcsatározás a háborura, mert a harcot és az ölést futó zsidókon gyakorolja. Ha sikerül: az elmúlt évszázadok legna-gyobb eseménye lesz. De hogy sikerüljön, ahhoz az kell, hogy végességgel lezseréljenek. Ma még az akaratot sem látjuk sehol. Meghívtak vajjon minden népet? Alkalmat adnak-e, hogy ne-csak a megtért Lloyd George mondjon nagy emberi mondatokat, de a megalázott népek vezetőemberei is? És alkalma lesz-e az üldö-zött zsidóságnak, amely az elmúlt tizezilen-c század valamennyi háboruját végigszenvedte, hogy elkiallisa a maga keserű igazságait? Amerika zsidói között süri szó esik most a zsidó nép delegációjáról, amely Washington

felemelje intő ujját a még mindig napirenden levő pogrom és üldözés felé. De a visszhang kicsi. A zsidó békebizottság ott volt Párisban és ott volt Sanremóban is, egyelőre elfelejtettek meghívót küldeni. Mert etekintben a legde-mokratikusabb ország külügyi hivatala is feltett copfokat őriz. Ez már a diplomácia ettikette. Hát jó, mi majd ott leszünk nemhi-vatalosan. Ott lesznek a zsidó nép megbízottai tudatlaan is és addig nem mozdulnak el, míg ki nem táru az ajtó és bocsánatkérések közepette be nem invitálják őket. Bár hiszen mi a bocsánatkérésekre nem is reflektálunk. De kívánjuk, hogy ahol a világ lelkiismerete megszólal, meghallgassanak minket is, mert mi ugyanehez a lelkiismereti részhez tartozunk. Ha majd ott tartunk, hogy mi is ottvagyunk, kezdhetünk remélni, hogy az a legnagyobb esemény csakugyan megkezdődik.

A magyar kormány a román-magyar közeledésért

A magyar kormány és a királykérdés — A nagykövetek tanácsának jegyzéke Beneshez — Olaszország sürgeti a nyugatmagyarországi kérdés elintézését

— Az Új Kelet tudósítójától —

A királykaland végleges elintézésével a magyar politikai élet figyelemre méltó Nyugat-magyarország ügye felé terelődik. Maga a királykérdés még mindig napirenden van, még mindig foglalkoztatja a közvéleményt, de már más irányba tolnak. Egyez politikuskok, akik már felocsudtak a Károly-kaland lázából, sürgősnek tartják

Magyarország külpolitikai helyzetének a tisztázását is.

E politikuskok szerint a külügyi bizottságot, mielőbb össze kell hívni, hogy megkérdéshes-sék a magyar kormánytól, mi az állásfoglalása Magyarországi külpolitikai orientációjában.

A pártkörök erősen izgulomban tartják azok a lapközlemények, amelyek a magyar-tomán közeledésről, az esetleges perszonálu-náról és arról szólnak, hogy a magyar trónra egy román herceget ültetnek. A Presse a ma-gyar pártok hangulatáról ír és megállapítja, hogy nemcsak Magyarországon, hanem Romá-niában is szívesen látnák a két szomszédállam közeledését. A magyar kormány szeretné, ha ebben az irányban

Románia részéről kezdő-műnyező lépés története

A Magyar Távirati Iroda a következő hí-vatalos közlönyt adta ki: A nagykövetek tanácsa és a magyar kormány között a Habs-burgoknak a szabad királyválasztásból való kizárásáról köztű megegyezésre vonatkozólag kormánykörökben az a felfogás, hogy

Kisérlet a kormány feladata a királyválasztás idejének megállapítása és a személyi kérdés elintézésére.

Más eljárás esetében az ország ki volna tve egyes csoportok bomlasztó kísérleteinek. Ez az eljárás megfelel az alkotmányosság kö-vetelményeinek.

A nagykövetek tanácsa közzétette a cseh kormányhoz október 31-én intézett válaszjegyzékét. Ezt a jegyzéket a csehszlovák kormá-nyon kívül a román és jugoszláv kormány is megkapta. A jegyzéket közölték a magyar kor-mánnyal is, amelynek felhívatalosa, a Magyar Távirati Iroda felbatalmazást kapott a jegyzék szószerinti közlésére. A nagykövetek tanácsá-nak jegyzéke így hangzik:

A nagykövetek tanácsa tudomásulvette a csehszlovák kormányának Briandhoz intézett le-velét, amely a Habsburgok trónfosztására vo-natkozott. A nagykövetek tanácsának az a fel-fogása, hogy az 1920. február 4. és 1921. ap-rilis 1. határozatok értelmében

A trónfosztás kérdését tisztázták.

A nagykövetek tanácsa, amelynek fel-adata a békeszerződések végrehajtása, ragasz-kodik a trianoni békeszerződésekhez és azok-hoz az egyezményekhez, amelyek a békeszer-ződéses folyamatjai. A lefegyverzést és az el-lenőrzést az erre a célra alakított bizottság végzi. A nagykövetek tanácsa Magyarországi tényleges lefegyverzésének ellenőrzésére bizott-ságot alakított. Ez a bizottság a trianoni béke-szerződés rendelkezéseinek megfelelően fel-használja azokat az adatokat, amelyeket a his-antant kormányai neki szolgáltatottak. A nagy-követek tanácsa közli a kisanant kormányai-val az ellenőrzőbizottságok által megszerzett ama adatokat, amelyek őket érdekelhetik. A nagykövetek tanácsa

többször felszólította a Ma-gyarországgal határos hatal-makat, hogy tartózkodjanak minden rendszabálytól, mielőtt a nagyhatalmakkal elő-zetesen megállapodtak volna,

mivel a magyar kormány olyan feltételek mel-lett, amelyeket a szövetséges hatalmak kiele-gítőnek találtak, saját akaratából vetett véget Károly kísérleteinek. Így semmiféle alapja nincs azoknak a követeléseknek, hogy Magyar-ország térítse meg a szomszédos államok moz-gósítási költségeit.

A nagyhatalmak egyöntetűen arra a vé-leményre jutottak, hogy a magyar kormány jelenlegi kifogástalan magatartása semmikép sem igazolhatja a katonai akció jogosságát, amelyről Benes a Briandhoz intézett levelében szól. A nagykövetek tanácsa bizva a csehszlo-vák kormány józanságában, nem tehet mást, mint

Felszólítja a lezserelés meg-kendőzésére.

A soproni antantmisszió felszólította Schöber kancellárt, tegye meg az intézkedéseket az Ausztriának itélt területek megszállá-

sára. A felhívás nem vonatkozik azokra a területekre, amelyeken népszavazás lesz. Az osztrák csapatok az osztrák köztársaság harmadik évfordulóján, azomban kezdik meg az előnyomulást. A megszállást Wiedosich dandárparancsnok vezeti, aki mellé egy polgári biztost osztanak be. Az osztrák kormány megtette a szükséges intézkedéseket a megszállás gyors lebonyolítására és mihelyt megengedi a katonai helyzet,

az új területeken életbelép a polgári közigazgatás.

A nyugatmagyarországi kérdés mielőbbi elintézéséhez az antant államai közül elsősorban Olaszországnak fűződnek nagy érdekei. Ezzel magyarázható a nagykövetség értekezletének a velencei egyezmény ratifikálása érdekében az osztrák kormányhoz intézett felhívása. Olaszország már csak Jugoszláviára való tekintettel is tisztázni kívánja a helyzetet, hogy

Jugoszláviának semmi ürügye ne maradjon a mozgósítás fenntartására.

A bécsi lapok közlése szerint a soproni népszavazást a karintiai népszavazás mintájára fogják lebonyolítani. A népszavazás végrehajtásáról a főbizottság gondoskodik, amelyben a tábornokokon kívül Ausztria és Magyarország képviselői vesznek részt. A főbizottság mellett tizenhat albizottság működik. A szavazás titkos lesz és valószínűleg november 17-én tartják meg. A szavazócédulákat antanttisztokból álló bizottság veszi át.

— **Új fordulat a munkácsi hitközségi harcban.** Munkácsról jelentik: A munkácsi zsidó hitközség közel egy esztendő óta a lehetetlen harcok képét mutatja. Most a hatóságok kísérletet tettek a hitközség harci kedélyének likvidálására, még pedig oly formán, hogy az eddigi héttagn provizorium helyére egy tizenegytagn provizoriumot neveztek ki. A provizóriumban meg marad a régi hét tag és miadétt pártból (a munkácsi rabbi pártból és a rabbi ellenes pártból) még két-két tagot neveztek ki. A provizóriumba ilyen formán a munkácsi rabbi hívei jutottak túlsúlyba, ami minden valószínűség szerint az ellenpártot nem fogja megnyugtatói. Az új provizorium kötött menzúrát kapott, amennyiben legkésőbb folyó év december hó 15-ig tartoznak a választásokat megtenni még pedig a csehszlovák köztársaságban szokásos demokratikus választójog alapján. Valószínű, hogy amint a választásnál a Munkácsban is nagyszámúban lévő cionisták a hitközség vezetésében jelentős szerepet kapnak.

A Fáklya már világít

Írta: Ujvári Déter

A lap ügye szencziáción jól állt. A részvényeket elkaphozták és a részvénytársaság formálisan megalakult. A közélet legerősebb oszlopát választották be az igazgatóságba és ez úgy festett, mint egy görög templom. Csupa oszlopból állt. Hát ez elbírhat egy nagy világ-lapot. Az oszlopok minden nap ülést tartottak és megalapozták a lap jövőjét. Gyönyörű munkát végeztek. Már az első ülés alkalmával megalkották a szerkesztőség alapszabályait. Az igazgatóság ugyanis súlyt helyezett arra, hogy alapszabályszerűen működjen a szerkesztőség. A legfontosabb pontok közül csak ezeket említem meg:

1. §. A Bodonyi Fáklya a konzervatív progresszívisták organuma és mint ilyen a Sulchan Aruch alapján áll.

5. §. A Bodonyi Fáklya munkatársai csak olyan felnőttek legyenek, akik irni-olvasni tudnak.

6. §. A felelős szerkesztő megállapítja a munkarendet és irányítja az eseményeket.

9. §. A szerkesztőség tagjai kötelesek az eseményeket megelőzni.

10. §. Az eseményekért egyetemlegesen vállal felelősséget a szerkesztőség.

A konzervatívokat sorakoztatják fel a liberálisok ellen

Ha ez sem sikerül, akkor már csak Titulescu segíthet

Argetoianu látogatása Marghilománál élénken foglalkoztatja a sajtót és politikai köröket. A kormány ezért megcáfolta azt a hírt, mintha Argetoianu a pénzügyminiszteri tárcát ajánlotta volna fel a konzervatív párt vezérének. A „Dimineața” magát Marghilománál szólaltatja meg, aki azt mondta a lapoknak az a híressétele, mintha őt Argetoianu miniszteri tárcával kínálta volna meg, teljesen alaptalan, mert lehetetlen, hogy felajánljának valakinek olyan tárcát, melynek a birtokosa hivatalos misszióban van a külföldön. Egyébként, mondja Marghiloman, egy-két emberrel nem lehet egy abszolút erős kormányt alkotni. Sok tehetséget, szaktekintélyt és minél több politikai alakulatot kell egy csoportba tömöríteni.

A „Viitorul” szerint Argetoianu a Banca Nationala kormányzói állását ajánlotta fel Marghilomának azzal a biztatással, hogy az Averescu kormány visszalépése után ő maga mozgalmat indít a konzervatív elemek koncentrációja érdekében, amelyeket a néppárt köré szeretne csoportosítani. Ez a mozgalom a liberális párt ellen irányul és ennek sikere érdekében kérte Marghilomant, hogy fogadja el a neki felajánlott magas állást.

A „Viitorul”-nak ez a híre nem nagyon valószínű, de annál célzatosabb. Tudott dolog, hogy a Banca Nationala kormányzói állása, amely december elején töltendő be egyik igen nyomós oka annak a vehemens rohamnak, amelyet a liberálisok a kormány ellen indítottak. A liberális párt a saját emberét akarja a kormányzói székbe ültetni és ezért festi az ördögöt a falra.

Most már teljesen bizonyos, hogy a parlament ülészakának megnyitását egy hónappal elhalasztják.

A parlament elnapolásáról azt írja, hogy Averescu ezzel azt akarja elérni, hogy a parlament szünetelése alatt a pártjában legyen a kormány ügyszervezése. Ez azonban nehezen fog sikerülni. Jorga interjút adott a Dimineațának és kijelentette, hogy az ország abban a helyzetben van, mint volt: a minos kormányozza. Mindamelllett nem tudok kollaborálni olyasmivel — mondotta — ami morális reakciót képvisel. A pártok nevei rámnézve teljesen indifferensek.

A kormány egyébként igen sokat vár Titulescu párisi tartózkodásától. Az a nézete, hogy ha az eredmény kielégítő lesz, úgy minden politikai nehézség eltűnik és az ellenzék minden fáradozása ellenére sem fogja elérni célját.

11. §. Az 5. §. rendelkezése alul a fő-szerkesztő személye kivétel. Fő-szerkesztő ennélfogva olyan egyén is lehet, aki az írás olvasásban járattan, de elengedhetetlen feltétel, hogy felnőtt egyén legyen.

20. §. A felelős szerkesztő pontos könyvelést vezet. A bevételezett kéziratokat a bevételek, a kiadott kéziratokat a kiadások rovataiba köteles elkönyvelni.

25. §. A szerkesztőség minden hét első keddjén ülést tart és aprotálja a lap anyagát. A lap munkatársai híreiket bemutatják a szerkesztőbizottságnak, még pedig legkésőbbben három nappal a megjelenés előtt.

— Ilyen alapszabályokkal — szölt Galambos Ignác és nagy boldogan a kezeit dörzsölte — még a Newyork Heraldot is lepipáljuk.

Az igazgatóság természetesen a személyi ügyeket is elintézte. A statutumok alapján ki-nevezte a szerkesztőséget és utasította, hogy haladéktalanul kezdje meg a szerkesztést. A szerkesztőség élére mint felelős, Kleimann ur került.

Kleimann ur lázasan dolgozott. Vezércikket írt, tárcát írt, fejcikket írt, mindent írt.

A társadalom kohéziója című vezércikke a komoly publicisztika remekműve volt. Fényes dialektikával behozonyította, hogy a társadalom kohéziója biztosítja a fejlődést. Ko-

Risajátítják a város birtokait

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Néhány héttel ezelőtt megírtuk, hogy Kolozsvár tarcasai birtokának intézőjét, Pop Silviut felfüggesztették állásától és különböző szabálytalanságok miatt vizsgálatot indítottak ellene. A vizsgálat most befejezést nyert s az ügy állásáról dr. Pop Julian polgármester a következőkben nyilatkozott az Uj Kelet munkatársának:

— A vizsgálat során több ízben szállottam ki Tarcasán a rájöttem, hogy csupán hivatali hanyagságról van szó. Az ottani teigazdaság volt intézője csak jelentéktelen anyagi kárt okozott a városnak. Az ügy aktáit Metes prefektushoz terjesztettem be döntés végett. Szó van egyébként, hogy a város birtokait ki fogják sajátítani, de előbb meg megbeszélést kell folytatnom Petrini földmívelésügyi államtitkárral. A tanyán ugyanis nagyobb méretű javítás és beruházás váit szükségesek s amíg a kisajátítás ügye el nem dől, ezeket a munkálatokat nem akarjuk megkezdeni.

— A tarcasai birtok, melyre magyar uralom alatt a város ráfizetett, nekünk körülbelül 180 ezer leit jövedelmezett évente, de a birtokok fekvése s más okok miatt a városnak mégsem fizetődik ki az tíztem folytatása. A lomi teigazdasághoz tartozó területet pedig, amely a város fejlődésének szempontjából nagyon kedvező, kényszerbérletbe adták a két szomszédos faúnak. A telepen levő épületeket pedig mi adtuk bérbe a hadiarvuknak.

— A városi birtokokról szóló törvény értelmében a városnak csak egy kilométernyi körzetben lehetnek birtokai. Most, hogy a meg-levő birtokok kisajátítására gondolunk, valószínűleg másfél kilométerre fogják kibővíteni ezt a zónát. A lomi és tarcasai birtokokért a város ugyanis más helyen fog területet kapni. Legjobban szeretnők, ha Szamosfalva irányában lenne az új birtok. Egyfelől a város csakis ebben az irányban fejlődhet, másrészt Kolozsvár határa minden más irányban hegyes, úgy hogy ezeken az oldalakon inkább villanegyed fog idővel keletkezni. Mindez szoros öszeüggésben van azonban azzal, hogy a kormány átengedi-e a városnak a nagysarimási földgaz mezőket, mert ha ezeket megkapjuk, azonnal kezdetét veszi a villamosvasut kiépítése is, mely a fejlődő városrészeket össze fogja kötni.

— **Ellenőrzik az idegen állam polgárok romániai leteleztését.** Bukarestből jelentik: Az idegenek leteleztét ellenőrzésére kiküldött bizottság körrendeletet fog valamennyi bankhoz intézni, amelyet a külföldi követsegekhez is megküldenek. A bizottság ma már több kérést is tárgyal.

hézió nélkül nincs fejlődés. „Mert valamin — így írja — az energiák szupremáciája kiejeszti az egész magasabbrendűségének tudatalattiságát, fölgerjesztén mindama transzcendentálisakat, amelyek az ideálok sejtelmében kulminálva, a profétizmus idegállapotába helyezi a materiális világzemléletet, ugyanazonképen lendíti a kohézió nagyszerűbb működéseik sikhára a társadalmat, olyan ingereket ébresztvén benne, amelyek a kultüremésztés komplikációit a hegeli filozófia alapigazságáig leegyszerűsítve, a szellemi anyagcsere hatalmas rugózává válhatik és elősegíti a fejlődést.”

Stopperné sirt a gyönyörűségétől, mikor Kleimann urnak ezt a ragyogó elemzését olvasta. Boldog volt, hogy ilyen nagy emberhez és nagy karakterhez kötötte a sorát. Mert hiszen bár eddig is tudta, hogy Kleimann urhoz hasonló lángelme nincs több az egész világban, de még Bodonyban sem, holott Bodonyban nyüzsgöttek a nagy emberek, amióta a Fáklya megindult, de hogy az milyen nagy ember, mégis csak most tudta meg igazán. Mert hiába zseni valaki, kutyába se veszik, amíg a sajtó fel nem kapja. Nohát, Kleimann urat felkapta. Még a „Legujabb” című rovat is vele foglalkozott, jelentvén, hogy: „Lapzártá előtt biztos forráshól arról értesülünk, hogy felelős szerkesztőnk titkos drámát ír, amely szen-

„Az emberi civilizáció függ a washingtoni konferenciától”

Ujabb krízis előtt Németország — Lloyd George nagy beszéde a leszerelési konferenciáról — Angol csapatok Konstantinápolyban

— Az Új Kelet tudósítójától —

Berlin, november 11. Németország súlyos gazdasági krízis elé került. A német márka rohamos zuhanása békítón hat Németország egész gazdasági életére. A márka értéktelenedésének egyik oka a népszövetség tanácsának felszólalásai döntése. Mert Felsősziléziával nemcsak leggyorsabb partitelleit veszítette el Németország, hanem legjelentékenyebb nyersanyag bázisát is. A német ipari telepek nyersanyag szükségleteinek jó részét Felsőszilézia szolgáltatta, ugyancsak Felsőszilézia látta el a gyárakat nagy szénmennyiségekkel is. A márka értéktelenedésének hatása azonban nemcsak gazdasági téren jelentkezik, hanem közvetve a politikai téren is. Gazdasági vonatkozásokban megnehezíti a termelést és az árucserét, sőt fokozatosan megsemmisíti a produktív munka lehetőségét és a kivitel. Politikai téren ez az elszegényedési folyamat

Képtelenné teszi Németországot vállalt kötelezettségeinek teljesítésére.

Németországnak január 15-én kell az eszdékes ötszázmillió aranymárkát átutalnia a jóváteletti bizottsághoz. Németországnak azonban nincsen fedezéke erre a hatalmas adósság kifizetésére és nincs is kitárat rá, hogy a határon a követelt ötszázmilliót átutalassa. A német kormány már most felkérte az angol kormányt, hogy informálja a jóváteletti bizottságot Németország pénzügyi helyzetéről.

Anglia közvetítését és támogatását kéri a fizetési határidő kitolására.

mert január 15-ére a fizetést nem tudja teljesíteni. A szövetségesektől és elsősorban Franciaországtól függ, hogy beállításban és konfliktusok nélkül intézik-e el ezt a kérdést.

Briand francia miniszterelnök francia küldöttség kíséretében megérkezett Washingtonba. Amerikai lapok ebből az alkalomból melegen üdvözik a francia miniszterelnököt. A World, a demokraták lapja azt írja, hogy Briand nem szocialista, hanem hazafi és nem imperializmust, hanem a liberalizmust képviseli. Briand meg tudja majd győzni Amerikát arról, hogy miért kénytelen Franciaország megtartani fegyvereit és miért kell Amerikának belépnie a szövetségbe. Lloyd George miniszterelnök London új polgármestere által rendezett vacsorán nagy beszédben ismertette reményeit és vágyait, amelyeket a washingtoni

zációja lesz a világirodalomnak. A nagy költő a grandiózus munkát versben írja. A dráma hat felvonása már teljesen kész, a hetedik felvonást, im jerec hasam, holnapután fejezi be, aztán megírja a nyolcadik és kilencedik felvonást. Gratulálunk.

Pérsze, Stopperné az igazságnak még csak a felét se tudta, mert a másik fele a szerkesztőség titka volt. Kleinmann ur tudniillik az igazi nagy írók szokásához híven, anonimák alá rejtette sokoldalúságát.

Bár minden vonzalmam Kleinmann ur felé huz, az igazság mégis azt követeli tőlem, hogy kijelentsem, a szerkesztőségben mások is is voltak meg, akik sokat tettek ahhoz, hogy dicsőséggel indulhasson meg pályáján a Bodonyi Fáklya.

Az érdem oroszánrésze mindenesetre Feuer Maxi. Mert Feuer Maxi valóságos csodákat művelt. Nemcsak a kiadóhivatalban dolgozott, de a redakcióban. Ő látta el a társadalmi riportot és hogy le ne maradjon, lovasította magát. A tanyájáról behozatott egy szép kancát és mint igazi zseni-riporter, lovon járt a rendőrségre.

Nem fontos, de a históriai hűség okából, még a következő, nagyon jelentéktelen apróságot írom meg a lap megindulásának történetéből.

Mikor az első lap kéziratát a nyomdába

konferenciához fűz. Elmondotta, hogy a kereskedelem és az ipar egyelőre pang és ennek a gazdasági pangásnak egyedül oka, hogy a népek nem érzik a béke biztonságát.

Az ember a legkevésbé tanulékony és semmit sem tanult a világháború szörnyű tanulságai-ból. Ahelyett, hogy a béke utjait egyengetné, újabb hadiszerezményeket eszel ki, amelyek még szörnyűbbé és súlyosabbá tennék az elkövetkezendő háborút. Meg kell teremteni az igazi világbékét, mert anélkül az emberiség élete elviselhetetlenné fog válni. Az emberi faj biztonságának egyetlen lehetősége a leszerelés. Ha a halálhozó fegyverek a népek rendelkezésére állnak továbbra is, ismét kitörhet a háború.

Az emberi civilizáció sorsa a washingtoni konferenciától függ.

én tehát imádkozom annak sikeréért. A népeket össze kell hozni, hogy megértsék egymást. Ha ez sikerül, akkor a washingtoni konferencia az utolsó tizenkilenc évszázad legnagyobb eseménye lesz.

A francia török egyezmény nagy feltűnést és lehangoltságot keltett angol politikai körökben. Pele tábornok a konstantinápolyi francia csapatok parancsnoka ma nyilatkozott az Excelsior munkatársának az egyezményről, amelynek megalkotásában neki nagy szerepe van. Az egyezményben szerinte egyetlen pont sincs, amely kapcsolatos az általános békével. Ezek a pontok csak a szövetségeseket érdekeltetik. A szerződés a Szíria és Törökország közötti határt úgy rendezte, hogy a vasúti vonal jelzi a határt is.

Konstantinápolyba két hadosztály katonaság érkezett.

A csapatokat a város különböző pontjain helyezték el. Anglia ezzel a csapatszallítással felelt a francia-török egyezményre, amelynek állítólag egyik pontja az, hogy a szövetséges csapatok kiűrik a török fővárost. Konstantinápoly katonai megerősítésével még nem intéződött el a francia-angol konfliktus. Anglia diplomáciai lépéseket tett Párizsban a francia-török meg egyezés ügyében. A francia lapok cáfolják, hogy ilyen diplomáciai lépés történt volna, de a Reuter-ügynökség fentartja. Konstantinápolyba érkezett Arif Kemal Edim képviselő Angorából, aki Kemal megbízásából Londonba fog utazni, hogy ott az angol kormányval tárgyaljon.

vitték, kiderült, hogy a rotációs papír, amiből a kitűnő Feuer Maxi (rőszámra) két vagonnal vásárolt, nem használható. A nyomdász flachpapirost követelt. Flachpapirost kellett beszerezni. De ekkor megint kiderült valami. Az derült ki, hogy cégatlára, levélpapírra és névjegyekre az egész alapítókét elköltötték. Pont éjfél volt, mikor Feuer Maxi felkeltette Galambos Ignác urat, hogy csináljon valamit, ha azt akarja, hogy a Fáklya megjelenjen. Galambos csinált valamit. Összehívta a kibocsátó és forgató munkatársakat és kibocsátott egy kéziratot, amely a Fáklya első számát megmentette.

Hát ez nem nagy dolog. A másik se fontos, csak érdekes. Este tíz órakor kigyulladt a Fáklya szerkesztőségének az épülete és az erről szóló riportot a Fáklya részvényesei a Bodonyi Kürt-ben olvasták. A Fáklya szerkesztősége egy betűt se tudott arról, hogy az éjszaka legett.

Mindegy. Az első szám sikerült. Minden sora ragyogott. Csak egyet nem értettek meg az emberek. A nagynevű miért nem írt abba valamit?

Mert Gábor, a nagynevű író, valóban semmitse írt és erre, mint ki fog derülni, nagy oka volt. No, de hát a Fáklya ő nélkül is világitott.

Séta Tel-Avivban

A newyorki „Die Zeit” hasábjain lebilincselő közleményben vázolja Tel-Aviv ifjú zsidóváros életét. Raskin az ismert amerikai zsidó publicista alábbiakban a cikk markánsabb részeit közli.

Tel-Aviv ugyancsak gondot okoz nekem: minduntalan megbolygatja nagyfáradtsággal ismét és ismét kiegészített helyismeretemet. Mert valahányszor rövid távollét után a várost viszontlátom, új épületeket talállok az eddig üres telkeken, úgy hogy mappámban folyton korrigálnom kell. Palesztinának egyetlen helye sem emelkedik fel oly rohamosan a nyers sárga homokból, mint Tel-Aviv. Városnak nevezem, mert újabbban valóban önálló községnek ismerték el és a szomszédos Jaffa várossal immár semmi közössége nincsen. Az új város saját öngazdáltsági apparátussal rendelkezik, mégpedig zsidó polgármesterrel az élén.

Az első zsidóváros „atyja” Disengoff ur, egykori odesszai mérnök, aki mostani pozíciójában címzetes angol tisztviselőt is visel.

Tel-Aviv egyike az új jisiv legfigyelemreméltóbb experimentumainak. Jaffa túlnyomó mértékben arabs birtokban van és a kikötője sem megfelelő. Tel-Aviv zsidó lakossága egyszerűen a faképnél hagyta Jaffát, hogy saját várost emeljen magának, saját kikötővel. A palesztinai polgári hatóságok jóváhagyták ezt a tervet, s azzal tanujelít adtak anna meggyőződésüknek, hogy Tel-Aviv zsidóságának komoly célja meg is valósítható. De a különös sajátossága ennek az experimentumnak nem ebben rejlik. Ennél sokkal jelentőségesebb az, hogy a város kizáróan zsidó szükségletek szerint épül: kimondott zsidóváros, mely a benne megforduló zsidónak a zsidókörzést minden előnyét nyújtani fogja. És egyúttal azt is meglátjuk, tudunk-e saját magunk várost igazgatni, berendezni, kivilágítani, higiénikusan felszerelni és esztétikusan kiépíteni.

A Tel-Avivban folyó impozáns munka egy modern típusú város megteremtését jelenti.

Határozottan lázas sietséggel folyik az építkezés Palesztina legifjabb helységében, lelkesedéssel és türelmetlenül. Az „Anglo Palestine Company” tíz házat emel alkalmazottainak, kiknek hitelnyújtás útján teszi lehetővé a házaknak lassanként való tulajdonbavételét. Százötven kislakást épít munkáscsaládok részére a „Habonah” társaság oly alapon, hogy részletfizetéses rendszerrel könnyíti meg a majdani bérlelőknek az épületek tulajdonának megszerzését. Ezenkívül két kisebb társaság együttesen százharz épületeket vetele meg az alapját. Privát épületek úgy nőnek elő a talajból, akárcsak a gom-bák hosszú esőzés után. És mindezt zsidókézek végzik, mert végre rájöttek, hogy a zsidomunkás földműlja az arabot.

Egy alkalommal fölkerestem az első zsidóváros polgármesterét, hogy bepillanthassak a városi tanács terbeibe, szándékaiiba. Disengoff ur, ötven év körüli férfiú, kellemes fogadósokjában fogadott. Tea mellett beszélgettünk el Tel-Aviv ügyeiről, bár a város nem befejezett munkáiról nem szívesen beszél. Csak egyes pontokat érintett, melyeket azonban közölnöm kell, nehogy a Palesztinán kívül élő zsidóság egy szép napon elkabuljon majd ama hatalmas fejlődés láttán, amelyet Tel-Aviv mutat.

Tel-Avivnak Disengoff ur véleménye szerint a tengeről az Audscha folyóig elterülő nagyvárossá kell kifejlődnie. Két kikötő fog épülni, így nagy egy kicsi, minthogy a jaffai kikötő sziklás képződményei miatt nagyon megnehezíti a sima kikötést s így csak kevésbé felel meg. A tengeri vasutvonal fogja az országúttal összekötni. Tel-Avivnak ipari városrésze is lesz, amelynek hatalmas elektromos üzeme az Audscha folyó erejét fogja kihasználni; így olcsón jut majd az új város mérhetetlen villanyerőhöz. Tel-Avivban — kiáltott fel Disengoff ur lelkesülten — nemsokára számtalan gépkarék fog zakatolni.

Sulyt fektetnek a város kulturális fejlesztésére is. A napokban kezdik meg egy színház építését, amely bűszkesége lesz Palesztinának, mert tudvalevőleg a színművészet rendelkezésre ezideig egyetlen modern berendezésű színpad sem volt. Az új színház a Magisztrátus palotájával szemben épül, közvetlen közelébe pedig a városi könyvtár tervezik.

A tengerparton modern bazin és szabad fürdőberendezések vannak éppen épülőben. A tel-avivi strand a modern európai fürdőélet képét mutatja. Ott fürdőzik gyakran a jaffai angol kikötőprancsok, June őrnagy, a kiváló zsidóbarát, aki két gyereket a jaffai héber gimnáziumban taníttatja s természetesen tökéletesen beszél a héber nyelvet, mint akármelyik zsidó diákja az iskolának. Hébertől tanul azonban még Deedes ur, a palesztinai polgári hatóságok főnöke, nem is szólva Patterson ezredestől, aki már folyékonyan beszél a héber nyelvet és Herbert Sámusról, aki ugyancsak igyek-

szik valamennyiüket felülmúlni nemzetének a nyelvén.

Ha a strandról hátrapillantunk a város felé az a jóleső impresszió támad, hogy az épülő házútelek mahoianap elérik közeliükben a szeliden kéklő tengerpartot. Isten tudja mennyi változást fog majd kelleni ismét bejegyeznem a mapámba, ha nemskára ismét visszatér ide.

Gyorsan meg kell tekintenem az új, hidraulikus sajtóval berendezett téglagyárat, a na-

gyon komoly üzemi cement- és faiparvállalatokat, meg a szövőgyárat. De ni-ni, hisz itt a roppant méretű csokoládé gyár is, amely szintén megtekintésre vár.

Most pedig fájó érzésekkel, de feltörő boldog reményekkel búcsúzom Tel-Avivtól, a zsidó nemzetnek gyönyörű alkotásától. Biztos vagyok benne, hogy a legközelebbi látogatásomkor a vilnyilámpák fényében fogok ismét végigjárhatni az impozáns zajos utcákon.

Az ukrainai emigránsok Kisenevben

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

Kik éltek a menekültek közül nevesebb emberek Kisenevben? — kérdeztem Landau ügyvédől, a menekült ügyek agilis és fáradhatatlan istápolójától.

— Itt volt — magyarázta — még tavaly Chajim Grünberg a „Haam” szerkesztője és a kievi régészeti intézet igazgatója, akit a Keren Hajjeszód-munkánál alkalmaztunk. A tudomány és tanítás fanatikusa volt ez az ember, aki egymaga iskolák kulturális munkáját végezte. Irodalomról és bölcsészetről tartott népszerű előadásait úgy hallgatták, mint megnyilatkozást és egy éves ottléte a zsidó művelődést évtizedekkel vitte előbbre. Grünberg később Bukarestben, Jasiban és Botosaniban is előadásokat tartott.

A menekültek között tartózkodott családjával együtt a hatvankét éves M. Spektor, aki Odesszából jött és félévig tartózkodott Kisenevben, míg amerikai rokonai közvetítésével kijutott az Unióba. Különösen a Newyorkban élő David Pinsky, aki sógora Spektornak, dolgozott sokat, hogy minél előbb kijusson. Itt volt Zemach híres agronomus és mezőgazdasági író, aki Palesztinába utazott. Epstein, az odesszai Fűvel-intézet volt vezetője, Altermann híres pedagógus, Kalischer professzor, a pétervári egyetemen a nemzetközi jog tanára és az Orosz-Angol Szövetség egykori titkára, Semjon Jaskievics híres író, aki teljesen lerongyolódva jött és csak néhány kézirát tudta megmenteni. Ezeket eladta a „Viata Romaneasca” és a „Mantuirea” című lapoknak, a vételár összegéből kiutazott Párisba, majd onnan barátjai támogatásával Amerikába.

De a művészet és tudás kiválóságai közül most is sokan eszik Kisenevben a szárazleves kenyérrel.

A „Jed” szerkesztőségében dolgoznak Schichtmann és Klinev kitűnő zsidó publicisták. Schichtmann az Ukrainai Zsidó Nemzeti Tanácsnak volt a főtitkára, Klinev pedig Péterváron élt és jiddis- és orosznyelvű lapokba dolgozott, menekülése előtt pedig egy nagy napilapot szerkesztett.

Itt él J. Chofez, feleségével, Iza Krämer asszonnyal, a legnagyobb mimikai énekesnővel. Chofez, az „Odessai Novosti” főszerkesztője volt, kitűnő stílusú és politikus. Liberális körökből új lakóhelyén, Kisenevben fölszólítást kapott egy orosznyelvű liberális szellemű napilap szerkesztésére, amit azonban a demokratikus gondolkodású író nem vállalt. Iza Krämer és férje nem voltak a városban ottlétemkor, de ígéretet kaptam egy barátjától, hogy a neves művésznőt rábeszéli egy erdélyi turné megtartására.

Lehet, hogy még e télen lesz hasonló események.

Azt beszélik, hogy zsidó mimikai dalokat utólráhatetlen természetességgel és ragyogó művészséggel tud előadni.

Gorszki, a moszkvai opera baritonja és a zsinagógai ének művészi művelője, a kitűnő komponista is itt él.

Legnagyobb tekintélynek a menekült szellemi notabilitások között Vladimir Temkin mérnök érve, Kereszky-kormányás idején az orosz alkotmányozó országgyűlés tagja. Ő szervezte meg a menekülteket, a különböző jóléti csoportokat, az egész menekült-adminisztrációt.

Természetes, hogy nem csupa gentleman jön át a határon. Megesik, hogy már odaátról bűnöző hajlamokkal jön ide, de az alkalom és a nyomor itt is gonoszot ér csínál belőle. Az ukrán komiténak, de leginkább maguknak a

menekülteknek rengeteg fájdalmat okoznak ezek az elemek, mert — a zsidókkal szemben ősi szokás — olykor a hatóságok is zsidó által elkövetett gaztett után általánosítanak.

Most, Jom Kipur napján is ilyen elszomorító esetek voltak az ukrainaiaknak.

Egy fiatal menekült suhanc Kisenev közelében többbedmagával egy Gendrich nevű földirtókosnál betörést követett el. A tett elkövetése után azonban a bandavezért elfogták, átadták egy őrjáratnak, a többi elmenekült.

Az elszánt fickót bevitték a katonai törvényszék fogházába, ahonnan azonban az Engesztelő-nap délutánján, mielőtt megmozdíták volna, megszökött.

Egy kapitányra, aki utána futott, három lövést adott le a csirkaforgó.

A lövések nem találtak, de a betört elfogták és átadták nyomban a rendőrségnek.

Itt a kihallgatás során a fiu megnevezte társait és kijelentette, hogy minden valószerűség szerint a Sinadinon levő templomok valamelyikében tartózkodnak. A tulbuzgó komisszáriusok ekkor a fickóval a nagy és akkor megtele zsinagógákba, amelyeket a mincha-ima közben egyszerűen kiűrtettek. Az elsőben nem, de a másodikban már megtalálták a cinkosokat, amit elérhettek volna talán úgy is, hogy ezt az evakuációt mellőzik.

Nagyon tanulságos és tiszteletreméltó vonás az ukrainai exodusban, hogy a nők közül egyetlen egy sem jutott lejtőre. Eheznek, közönséges, durva munkát végeznek, rongyokban járnak, de emberi méltóságukat és női szellemüket nem dobják prédánál. Megbízható, intő hatalom fölött rendelkező embertől tudom, hogy a hatvanezer Beszarabiába menekült zsidó közül egyetlen prostituált nő nem volt.

Szabó Imre.

Újabb katonai lakásbotrány

Még nem állt el a Fürst-féle lakásbotrány, ismét jogtalan katonai rekvirálással dobták ki egy családot, melynek fenntartója egyben a közönségtől államtitkárság hivatalnok, Mendelsohn Erzebet, aki anyjával és három testvérével két szoba-konyhás lakást kapott áprilisban a lakáshivatalból. Tiplea lakástügyi főnök szökevény felhatalmazta a családot, hogy foglalja le a Calea Victoriei 74. sz. alatti lakást, a bont később kapták meg.

Mendelsohnék éppen költöztek, az egyik szobába már be is rakták a bútorokat, mikor Johann Guip őrmester, aki azóta főhadnagy lett, behatolt a lakásba s nem akarta a családot beengedni. Mendelsohnék felelőztetésére a belügyi államtitkárság 14790—1921. számú határozatában megsemmisítette Guipnak időközben szerzett bonját és kötelezte, hogy a lakást adja át. A lakáshivatal szintén felszólította a lakás kiűrtetésére Guip főhadnagyt, de csak annyit sikerült elérni, hogy a család egyik tagja, Mendelsohn József orvostanhallgató beöltözhessen abba a szobába, ahol a család bútorait berakták.

Szombaton reggel, mikor Mendelsohn el akarta hagyni a lakását, hogy az egyetemre menjen, a főhadnagy két katonával a saját lakásába hurcoltatta s addig csavarta a fiatal ember kezét, míg az újból kiserkent a vér, úgy, hogy kénytelen volt a szobája kulcsát átadni, ami azt a 666—921. számú tisztiorvosi látlelet is igazolja.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddis-tókról! Adakozzatok a Tarbutra!

A román-magyar határ változatlan marad

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, nov. 11. A román-magyar határkijelölésnél működő határkijelölőbizottság ma ideérkezett. A bizottság tagjai az újságíróknak kijelentették, hogy

a Szatmár, Nagykároly és Nagyvárad vonalon változatlanul meghagyták a trianoni szerződésben lefektetett határt.

A bizottság abban az időben fejezte be munkáját, melyben Magyarországot a Habsburg-puccs tartotta zavarban és izgatottságban.

Még a bizottság munkájának megbezdése előtt Apponyi és Windischgratz Párisban agitációt kezdtek Szatmár, Nagykároly és Nagyvárad városoknak Magyarországhoz való visszacsatolása érdekében. Azonkívül egy ezeztől a városoktól keletre, a vasuti vonal mentére eső területét szavot szereztek volna megszerezni. Akciójukat olyan körök és személyek befolyásába és összeköttetésébe kapcsolták bele, akiknek keze belenyúl a Quai d'Orsay politikájába. Agitációjukat arra az alapra fektették, hogy ezek a városok tulajdonilag magyarok. Sikertől is ezeztől a köröktől, melyek Párisban a royalista klerikális politikának a tényezői értékes és komoly ígéreteket nyerniök. Erre következett a Habsburg-puccs, melyben Apponyi és Windischgratz súlyosan kompromittáltak magukat. Ugy, hogy Take Jonescu nem eredménytelenül mutathatott rá arra, hogy

ugyanazok az emberek Habsburg Király első exponensai, akik a határkijelölés érdekében Párisban agitálnak.

Ezek a rámutatások nem maradtak eredmény nélkül és a határkijelölőbizottság most hamar befejezte munkáját, mely

a trianoni határt érintetlenül hagyta.

A határkijelölőbizottság jegyzőkönyveiben elvi megközelítésként épen a trianoni szerződésnek érintetlensége szerepel, mely lényegében vágó változásokat nemcsak helyi kiigazításokat enged meg. Arra az állításra vonatkozólag, hogy ezeknek a városoknak a lakossága tulajdonban magyar, elfogadta a bizottság azt a román álláspontot, hogy ezekben a városokban magyarokon kívül svábok (a szatmári területen) és románok is laknak. A városok magyar többsége csak u. n. momentán magyarság, mely nem bír történelmi multtal, hanem csak a magyarosítás eredménye.

Fokozott tranzitforgalom az utódállamok között

Róma, november 12. (R. T. I.) A portorosei konferencia szállítási bizottsága elvben elfogadta azt a tervet, hogy a görögül anyagokra vonatkozó egyezménynek 1922. január 30-án életbe kell lépnie, úgy, hogy az összes utódállamok között ideiglenesen forgalomba helyezik az egész görögül anyagot a jelenlegi birtokos márkájával, de ez nem prejudikál az egyes államok később megállapítandó jogainak a vasuti anyag felosztására nézve. Ezután a különböző határmenti szállítási könnyítésekről tárgyaltak, majd az utlevéltételek leszállítását tárgyalták.

Általános sztrájk Rómában

Róma, november 12. (R. T. I.) Az általános sztrájk következtében a villamosok és bérkocsik nem közlekednek. A lapok sem jelennek meg. Az összes üzletek nyitva vannak. Sok vasuti munkás nem sztrájkol. Nápoly, Pisa és Flórenc felé a vonatok rendszeresen közlekednek.

Feloszlatták a portugál parlamentet

Lisszabon, november 11. (R. T. I.) A köztársasági elnök feloszlatta a kamarát. Az új választások december 11-én lesznek.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	...	377
Kiadóhivatal	...	344
Zs. H. Sz.	...	538

— En átöm a te szívedet, te szíved az én szívémet. A régi főlebbirtokos fölöttbb kedvelte a maga házkészítést, csak a szívének átötte. Ennek ellenében megengedte, hogy a szívének az ő szívének ássa. Az „Uj Kelet” minden szívének megvéd. Olvassátok és terjesztétek!

— **Jelentkezzenek az ukrainai zsidó menekültek.** Az „Unione Evreilor Pamanteni” bukaresti központi bizottsága a belügyminisztériumnál kieszikötötte, hogy az országban tartózkodó ukrainai zsidó menekülteket ne internálják, hanem ideiglenes tartózkodási engedélyt adjanak részükre. A „Monitor Oficialban” szeptember 18-án kiadott 57666. számú erre vonatkozó miniszteri rendelet értelmében az engedélyek kiadása céljából szükséges az illetők összeírása és személyi adatainak felvétele. E feladat elvégzésére az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség elnöksége a helyi csoportjait kéri fel. A szükséges nyomtatványokat a napokban küldték széjjel. A kiállított blanketták a Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodájának küldendők be.

— **Aki egy község lakosságát a minimumra csökkentette.** Az egyik Kolozsvárhoz közelfekvő kis községben pénteken letartóztatták Gáspár Katalina szülésznt, aki tiltott műtétekkel foglalkozott. Legtöbb ilyen művi beavatkozással egy fiatalasszony halálát idézte elő. A község előjáróságának adatai szerint Gáspár Katalina, assziste a minimumra csökkentette a község lakosságát, azzal, hogy évek óta minden hónapban két-három magzatot elvetett. A vizsgálóbizottság, amely dr. Hosszu tisztiorvosból, Japura ügyész-ből, Pecurariu járásbíróból és Cioban dr. törvényszéki orvosból állott, jegyzőkönyvet vett fel az esetről és a letartóztatott szülésznt a kolozsvári ügyészségre kísértette.

— **Rónai János síremlékének felavatása.** Budapesti tudósaink jelentik: A Jom Kipur előtti vasárnap délelőtti órákban fel néhai Rónai János és nejeének síremlékét a rákoskeresztúri temetőben. Rónai János nevét az erdélyi cionisták előtt nem kell különösen ismertetni. Balázsfalván ügyvéd és megyei tiszteletbeli ügyész volt. Mikor Herzl fellépett, egyik legtehezebb propagátora lett a halhatatlan vezér eszméinek. A magyarországi Cionista Szervezetnek egyik első elnöke volt. Az avatási ünnepségen megjelentek az elhunyt családja, három leánya férjével, anokkal, a Cionista Szervezet kiküldött dr. Oesterreicher Béla, Bischoffsches Mózes, dr. Schönfeld József, dr. Oesterer Lipót, dr. Kahan Nizson, dr. Simon Lajos és Vajda Mihály, továbbá a nagyszámú rokonság, a barátok és tisztelők serege. A síremlék felavatását dr. Adler Illés főrabbi végezte, aki megkapó beszédben méltatta Rónai Jánosnak, mint embernek és mint kiváló cionistának hozzájárulását érdemeit. Utána dr. Oesterreicher Béla beszélt, aki kifejezést adott annak a hálnak és ragaszkodásnak, mely a magyar cionisták nagy táborát mint a városig kiterjedő sír az elhunyt nagy emlékéhez. Dr. Lassz Sanna tanár Rónai, ifjúkori barátjának meghatott visszaemlékezése után a kegyeltes ünnepség véget ért.

— **Doktortól avatás.** Tegnap délelőtti órákban fel a kolozsvári egyetemen az orvostudományok doktorává Antal Sándort, a „Bariszcia” volt rónást.

— **Kihallgatják a Banca Nationali letartóztatott tisztviselőit.** Bukarestből jelentik: Tegnap késő éjjelig folytatták Stoen és Craciun kihallgatását. Ma megkezdtek a tanúk kihallgatását, köztük azt a géprókissasszonyt is kihallgatják, akivel Stoen 8 millió lelt költött el Parisban. Mára újabb letartóztatások várhatóak.

— **Pavel Constantin, Lévy Ilona, D'Arin Zacharia és Pollermann Aranka** együtt lépnek fel a zsidó menza november 19-iki műsoros estélyén. A legelső kolozsvári művészek most első alkalommal szerepelnek egy műsor keretében és így értehető az óriási érdeklődés, amely a zsidó egyetemi hallgatók hája iránt megnyilvánul. A valóban művészi eseményt jelentő műsor Izáki Margit szavaltatát, Graziella Galus az opera primaballerinája és Ligeti József az opera balletmesterének táncoktatót és dr. Antal Márk a Tineut Művelődési egyesületének megnyitó beszédét is magában foglalja. A bál szigorúan zártkörű lesz, a meghívottak holnap bocsátja ki a rendszert.

— **Erekevirárlják a lelépési díjjal szerzett lakásokat.** Néhány nappal ezelőtt Metes prefektusnál megjelent egy kolozsvári lakos és feljelentést tett Schlecht Dávid városi tisztviselő ellen, aki tízezer leiert el akarja adni a lakását, mert ő, saját állítása szerint, annyira is könnyen jut más lakáshoz. A prefektus értesítésére Guiman lakáshivatali főnök vizsgálatot indított az ügyben és a vizsgálat eredményeképpen Schlecht Dávidot letartóztatták. Nem egyedül tűzkeredett lakásokkal, már több bűntársának nevét is tudja a rendőrség. Ezzel az esettel kapcsolatban az összes eddig kiállt lakások ügyét revidálni fogják és ha meggyőződnek arról, hogy valaki közhivatalnok minőségében szerzett lakásával tűzkeredett, az ellen a legkíméletlenebb eszközökkel fognak eljárni. Ezenkívül szigorúan megtiltják, hogy lakásokat pénzért cserébe adjanak. A jövőben ha valaki lelépési díjat fizet egy lakásért, az még nem jogosítja őt a lakás birtokára és így az eladó mint a vevő ellen minden egyes esetben meg fogják indítani a törvényes eljárást és a lakást másoknak fogják erekevirálni.

— **Egy bécsi bankhivatalnok tűz-műlőit lepett.** Reindl Jenő bankhivatalnok, egy nagy bécsi pénzintézet pénztárosa, cégtől tűzműlőit lepett. Rend amikor a sikasztást felfedezték, autóval Mayer Rudolf salzburgi mérnök-barátja és két hölgy társaságában megszökött és Bratislava felett átlépte Csehszlovákia határát. Reindl magas, karcsú, borotváltarcu fiatalember. A rendőrség körözi.

— **Kidobták egy kalauzt a robogó vonatról.** Kozák József fővizsgáló kalauzt pénteken a Kolozsvárról kiinduló 953. sz. vegyesvonaton teljesített ellenőrző szolgálatot. Kötelességéhez képest sorra járta a vagonokat és felülvizsgálta a jegyeket. Két harmadik osztályú kocsi összekötő hidján egy katona állott, akiről Kozák a jegyet kérte. A katona a jegy helyét megragadta a fővizsgálót és mielőtt az védekezhett volna, lelőtte a robogó vonatról. Mivel már akkor teljesen sötét volt — este hét óra körül lehetett — a merényletet senki sem vette észre s a vonat zavartalanul folytatta útját. Kozákot másnap reggel egy pályőr találta meg. Behozták a kolozsvári kórházba, ahol megállapították, hogy a karja eldőlt, a fején pedig súlyosabb zúzódásokat szenvedett. A vonatot kísérő kalauzok csak Bánffyhyunyad után vették észre Kozák eltűnését, azt hitték azonban, hogy valamelyik állomáson leszállt a vonatról s ottmarad. A kolozsvári tisztviselő megindították a vizsgálatot, ma kihallgatják a vonatot kísérő személyzetet, a merényletet elkövető katona személyazonosságát azonban nem tudták megállapítani, sőt a személyléte is hiányzik.

— **Az oroszországi munkások fizetése.** Bizádból jelentik: A moszkvai központi végrehajtóbizottság újból megállapította a fizetéseket a létminimum alapján. Egy hivatalnok havi fizetése 450.000 rubel, a tanult munkásoké 900.000 rubel, a technikai képzettségűek pedig havi 2.250.000 rubel.

— **A fegyverszünet megkötésének évfordulója.** A bukaresti francia követség ma bankettet rendezett a fegyverszünet megkötésének évfordulója alkalmából. Megjelentek Deschner francia követ, Franklin Márton olasz követ, Take Jonescu külügyminiszter és a diplomáciai kar számos tagja.

— **A fővárosi nagybancok értekezlete.** Bukarestből jelentik: A nagybancok mai értekezletén megválasztották a háromtagú ellenőrző bizottságra C. Olanescu-t, míg a Banca Nationala kiküldöttje, Oscar Chiriacescu. A kormány megbízottját ma nevezik ki. Az értekezletet, mely azután a Banca Nationala által az államnak adandó félmilliárdos kölcsönnel foglalkozott, ma este folytatják.

— **Két nyelvkönyv táblák a felekezeti iskolákban.** Szombaton délelőtti tartotta meg Kolozsvár város közigazgatási bizottsága rendes havi közgyűlést. Metes prefektus távollétében a gyűlésen dr. Pop Julian polgármester elnökölt. A folyóügyek és kérvények elintézése után az egyes szakreferensek jelentése következett. A városi iskolák tanfelügyelője felhívta a közigazgatási bizottság figyelmét arra, hogy a felekezeti iskolák még mindig nem tottek eleget a törvény ama rendelkezésének, hogy minden felekezeti iskola köteles az épület falára táblát ráerősíteni, melyen az állam és a saját nyelven fel kell tüntetni, hogy az épületben milyen iskola van. A gyűlés határozatilag kimondotta, hogy felszólítja a felekezeti iskolákat a törvény e rendelkezésének harminc napon belül való teljesítésére. A tisztiorvos jelentése szerint a skarlátjárvány szűnőleiben van Kolozsváron. Harminhét bejelentett eset közül csak egy volt halálos kimenetelű, mert komplikációk állottak be, a többi eset enyhe lefolyású volt. Általában a város közegészségügye teljesen kielégítő. A gyűlés tárgyszorozatán szerepelt a Fehér Bárány-palota evakuált lakóinak a felebbezése is, de mivel a felebbezésre engedélyezett tízenöt napi határidő még nem járt le, az ügyet levették a napirendről.

— **Elitűnt.** Róth Márton bejelentette a rendőrségen, hogy Dávid nevű kiskorú fia november 8-án eltávozott lakásukról és azóta nem tért vissza. A rendőrség keresi.

— **Elfogták a szalontai rablóbandát.** Nagyváradról jelentik: Szalonta környékén már huzamosabb idő óta garázdálkodik egy rablóbanda. Embereket öltek, fosztogattak, gyújtogattak. Legutóbb Gyapfuban működött a banda és a malomban több embert megölt. A nyomozást a várad sziguranca vette kezébe, amelynek hosszas utánjárás után sikerült a huszonöt tagból álló rablóbandát ártalmatlanná tenni. A nyomozás során beigazolást nyert, hogy a Popa József vezérlete alatt főleg leszerelt katonákból álló banda tartotta állandó rettegésbe a környék lakosságát. Garázdálkodásukat katonaruhában hajtották végre. Ruhájukat a bikaési erdőben tartották elrejtve. Az összeharcolt pénzből juhokat vásároltak. A sziguranca valamennyiüket letartóztatta.

— **Összeesett az utcán.** Pénteken este a Deák Ferenc utcán összeesett egy hatvanéves férfi, munkásruhába öltözött, katonaruhát és katonabakancsot viselő férfi. A menőből beszállították a közeli szegények házába, ahová elhívták dr. Hosszu tisztiorvost. Megpróbálták eszméltre téríteni, de anélkül, hogy öntudatát visszanyerte volna, néhány óra múlva meghalt. Az orvos megállapította, hogy szívizéhibás ölte meg. A rendőrség megbízottai átvizsgálták ruháit, de semmiféle személyre vonatkozó írást nem találtak nála. Egyetlen ismertető jele az, hogy az egyik alsó szemhéján egy boggyólyt hely van. A holttestet lefényképezték és a kép a városi tisztiorvosi hivatalban (Calea Victoriei, rendőrség) megtekinthető.

— **Rendőrségi hírek.** Rózsa Gyula Str. Flondor 6. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy ezeregyháztven lelt ellopott tőle. — Chirisan Györgyné Str. Chintau 44. számú lakos meg nem állapított összegű lopásról tett bejelentést. — Béres József Str. Casamazilor 5. számú lakostól nyolcszáz lelt loptak el. — Nyárai László Calea Victoriei 46. számú lakos ezer lelt lopás miatt emelt panaszt.

— **Ha jó remény és illikérszemémet** akar beszerezni olcsón, forduljon Glück Henric gyárához Oradea-Mare (Nagyvárad) Cal. Vict. (vált Kolozsváru) 74.

KÖZGAZDASÁGI

A lei

Erdélyi bankok és kereskedők
konzorciuma — Simionescu
pénzügyi vezérigazgató nyi-
latkozása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A román valuta katasztrófájának zuhanása most már az összes szakköröket egységes akcióra mozgósította. Alkalmunk volt ebben a kérdésben több szakemberrel, kereskedőkkel, bankárokkal beszélgetést folytatni, akik majdnem egybehangzóan kijelentették, hogy a román valuta leromlásának semmi belső motívuma nincs.

— Csak gondoljanak a cseh szokolra — mondotta az erdélyi közgazdasági élet egyik kitérője — amelynek feltűnő körülmények befolyását tekintve véve, feltétlenül rosszabbul kellene állania, mint a leinek. Csehország mozgósított és ez a köztársaság államkincstárát nagyon megterhelte. A nagyantant állásfoglalása a csehszlovák mozgósítás költségeinek megtérítése kérdésében egyáltalán nem biztató s az ügyek mai stádiumában korántsem alkalmas arra, hogy javítsa a szokol árfolyamát. Mégis majdnem ötven százalékkal jobb a leivel szemben, holott a román közgazdasági élet az utolsó napokban nem mutatott különös változást. A lei belső értéke nem csökkenthetett, mi az oka mégis, hogy külföldi tőzsdéken az elmúlt hetekben aránytalanul gyorsan és rohamosan zuhant a lei.

— En azt hiszem és velem együtt sokan, akik értenek az ügyekhez, hogy az adótorvény végrehajtása elől igen sokan külföldre küldték a leit, vagy beváltották idegen valutára s ez okozta a lei áresését. Hozzájárult mindezekhez még az is, hogy két évvel ezelőtt romániai kereskedők rengeteg árut vásároltak külföldön, leginkább Olaszországban abban a hitben, hogy az olasz lira egyenlő értékű lesz a román leivel és most, a lejáratok idején a kereskedők minden árat kénytelenek megadni idegen valutáért.

A Közgazdasági Bank igazgatója, dr. Semlyén Hugó a lei esését szintén az adótorvény életbe lépésével indokolja. Az emberek sietnek idegen valutát vásárolni, ami azonban fölösleges ijedtség, mert az állami költségvetés ugys fedezve lesz. Az erdélyi bankesportok mostanában egy pénzügyi konzorcium felállítására gondolnak. E konzorcium egyelőre magyar bankokból és érdekesportokból állana, mint akik leginkább a kereskedelmi élettel állottak szerves kapcsolatban. A román bankok, amelyek rendkívül nagy külföldi hiteket vettek fel, sokkal érzékenyebben érzik a lei értéktelenedését. A konzorcium érintkezésbe fog lépni a kormánnyal is, amelytől támogatást fognak kérni azaz az indoklással, hogy a Banca Agrara is támogatásban részesül a kormány részéről a földreform végrehajtása körül. Fontos, hogy most, amikor a kereskedelmet a lei árzuhanása válsággal fenyegeti, a kormány siesen a kereskedők megmenekítésére.

A román pénzügyi intézetek valószínűleg kapcsolatot fognak keresni a szindikátussal és nem fogják engedni, hogy az a szankálási folyamat nemzetiségi kérdést bolygasson. Fontos a közgazdasági élet gazdasági folyamatának szempontjából, hogy minden tényező részt vegyen a lei javulásában és megakadályozzák a lei értékvesztését. A lei értékvesztését megakadályozni kell és pedig ugyanolyan tempóban, mint amilyenben leromlott.

Felkerestük a pénzügyi államtitkárság vezetőjét, Simionescu vezérigazgatót is, aki kijelentette, hogy a vagyonadó felfüggesztéséről ezideig hivatalos tudomása nincs. Arra a kérdésre, miként fogják megoldani a nagykereskedők külföldi fizetéseinek kérdését, a válasz az volt, hogy a pénzügyminiszter éppen utban van Páris felé, hogy ott ezt az ügyet a fizetéseknek határidős kitöltésével rendezze. Ha ez sikerülni fog, lényegesen javulna a valutánk.

A nagybankok a javítást az iparnak sürgős fejlesztésétől várják, azonkívül javasolják az import betiltását és a bankjegyek további kibocsátásának beszüntetését. Érdekes ezzel szemben, hogy Blank Mór tudvalevőleg szintén a valuta megjavítása céljából azt javasolja, hogy az állam bocsásson ki sürgősen egymilliórdnyi bankjegyet, amiáltal az államtest vérkeringése egészségesebb lenne. Végül a vezérigazgató közölte, hogy tegnap és tegnapelőtt tartották meg gyűlésteket erre az alkalomra meghívott erdélyi bankigazgatók a Banca Agrara helyiségeiben. A gyűlés során, amelyen Vlad volt pénzügyminiszter is jelen volt, a vezérigazgató részletesen ismertette az új Titulescu-féle egyenesadó- és vagyonadótorvényeket.

A maximális árak revíziója. Bukarestből írják, hogy a belügyminiszter leiratot intézett az ország összes prefektusaihoz és polgármestereihez, amelyben elrendeli a maximális árak revízióját. A revízió a nemrég rendszeresített forgalmi és luxusadó miatt vált szükségessé. Kolozsvár és Erdély több más nagyobb városában az árak nincsenek maximálva és így a rendelet végrehajtása ezekre a városokra nem hat ki.

Ratiu Domokos a kisajátítási bonokról. Az új agrártörvényvel kapcsolatban megírtuk már, hogy a kormány a földtulajdonosoktól kisajátított földek értékét egyelőre bonokkal váltja meg. Az agrárreformot Erdélyben a Banca Agrara hajtja végre. A bank vezérigazgatója Ratiu Domokos a „Consum” holnap megjelenő számában a kisajátítási bonokról a következőket mondja: — A kisajátítási bonok az agrárreform végrehajtásának megkezdésével egyidejűleg fogják kibocsátani. A bonok a kereskedelmi forgalom tárgyát alkotják és nyereségmentes formájában kerülnek kibocsátásra. A bonokat 50 év alatt váltja be a kormány, külön beváltási terv szerinti, amelyet később állapítanak meg. A bonok valutajavító hatása kétségtelen, bár bizonyos, hogy a bankok megtelnek kisajátítási bonokkal. Ez azonban csak rövid fennakadást okoz, mert később a kisajátítási bonok, mint elsőrendű földhitelpapírok megtalálják a maguk érvényesítési lehetőségeit. — A földreform végrehajtása különben minden vonalon a bank-szerűség jegyében fog történni. Ez rendkívüli mértékben megkönnyíti az ügyfelek dolgát, akik a hosszadalmas hivatalos út helyett a könnyebb kereskedelmi adminisztráció segítségével intézhetik el ügyeiket. A november 15-én összehívott közgyűlésünk az agrárreform lebonyolításának módjait részletesen fogja tárgyalni.

Szabad a füge behozatala. A bukaresti központ vám igazgatóság közli, hogy a füge behozatalát a kormány szabadá tette.

Összeírják a postatakarékpénztári betéteket. A posta- és távira vezérigazgatóság utasította a kolozsvári igazgatóságot, hogy az összes postatakarékpénztári könyvecskéket és folyószámlakivonatokat tíz napon belül szerezze be és küldje Bukarestbe. A postaigazgatóság számvérősegi osztályán a rendelet meglepetést keltett, mert tíz nap alatt technikai lehetetlenség annak elvégzését tenni. A rendelet továbbá nem terjed ki a posta utján szállított hadikölcsön részjegyzésekre, sem pedig a járadékkönyvecskékre. Ezért a kolozsvári igazgatóság táviratilag kérte a vezérigazgatóságot a rendelet precizizálására és figyelemztette a rendelet hiányosságára.

A vagyonbecslő bizottságok munkájának rendje Erdélyben. Mint ismeretes, a kormány elrendelte a beépített és beépítetlen ingatlanok felbecslését, hogy a megállapított értékek alapul szolgáljanak az új adótorvények által előírt adók kivetéséhez. A vagyonok becslését külön bizottságok fogják végezni, amelyek bukaresti jelentés szerint, vármegyéinkint az alább felsorolt időben végzik el munkájukat: Kolozs megyében a bizottság munkája november harmadikától január 15-éig fog tartani. Alsófehér vármegyében november harmadikától január 21-ig, Hunyad vármegyében november 7-től január 23-ig, Kisküküllő

vármegyében november 7-től december 26-ig, Fogaras vármegyében november 10-től január 13-ig, Brassó vármegyében november 4-től január 16-ig, Szatmár vármegyében november 7-től január 21-ig, Máramaros vármegyében november 7-től január 16-ig, Temes-Torontál vármegyében november 6-tól január 24-ig, Torda-Aranyos vármegyében november 7-től január 28-ig, Szilágy vármegyében november 4-től január 21-ig, Krassó-Szörény vármegyében november 1-től január 22-ig, Csik vármegyében november 7-től január 23-ig, Bihar vármegyében november 7-től február 2-ig, Háromszék vármegyében november 4-től december 24-ig, Székely vármegyében november 9-től január 12-ig, Arad vármegyében november 5-étől január 23-ig, Beszterce-Naszód vármegyében november 4-étől január 22-ig, Szolnok-Doboka vármegyében november 2-től december 31-ig.

Részleges kivétel tilalom Magyarországon. Budapestről jelentik, hogy az Országos Közlekedési Tanács a szén és burgonya kivételét megtiltotta és ellenőrzés alá vette a cukorkereskedelmet is. A zsirkevitel továbbra is szabad. A tanács ötvenezer sertés levágását engedélyezte szálami készítésére.

Csehszlovák nyersbőr piac. A prágai mészárosok és hentesek szövetségének legutóbbi aukcióján a következő nyersbőr árak érték el: marhabőr 24,5, 21,30, 39,5, 24,50, 49,5, 24,80 K-ig. Magyar marhabőr 18,20, tehénbőr 29,5, 19,50, 40 kg-on felül 22,50, bikabőr 29,5, 19,10, 59,5, 15,70, szarvasbőr 102, juhbőr 32, Félgyapjas juhbőr 50,50, egész gyapjas 71,50.

Uj szeszárok Csehszlovákiában. Prágából jelentik, hogy a kormány a következő új szeszárat állapította meg, amelyek november 16-án fognak életbe lépni: Tisztított szesz megadózva, 3920 korona: ecetgyártáshoz való szesz 1000 korona. Azárak expedíciósakor, abgyár, szabadraktárból, avagy denaturálva értendő: hivatalos megállapítás után készpénzben, országos vagy városi pótlék nélkül s a szeszgyári helyre, költségmentesen szállítással. Vasúton való s hordókban szállított árúnak: 500 literen alól a következő pótlékok számítatnak: 301—500 literen 5 K, 101—300 literig 10 K, 10—20 literig 15 K. A denaturált szesz legmagasabb nagybani ára: 500 literen felül 200 K, 500 literen alul 510 K, 100—25 literenél 530 K hektoliterenként.

Az import korlátozása. Bukarestből jelentik: A Banca Nationala helyiségében ma délelőtt kilenckor összehívott a behozatal korlátozására vonatkozó intézkedések megbeszélésére kiküldött bizottság.

Valutapiac:

Bécs, nov. 12. Lei 41.—, dinár 8000.—, dollár 6300.—, belga frank —, francia frank 442.—, svájci frank 1155.—, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 66.—, magyar korona 575.—, leva —, lira 250.—, márka 2100.—, lengyel marka 156.—, font sterling 24400.—, rubel —.

Prága, november 12. Lei 57.—, dinár 13625.—, marka 3285.—, leva 4975.—, svájci frank 175250.—, norvég korona 132850.—, dán korona 1733.—, svéd korona 2173.—, lira 381.—, francia frank 67250.—, font sterling 375.—, dollár 9450.—, osztr. kor. 127 1/2.—, holl. for. 3253.—, belga frank —, lengyel marka 185.—, magyar kor. 78250.—.

Berlin, nov. 12. Bukarest 183.—, Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 411585.—, Kopenhága 525420.—, Stokholm 659340.—, Helsingfors —, Róma 115830.—, London 118385.—, Newyork 28731.—, Páris 204785.—, Zurich 536460.—, Madrid —, Bécs 858.—, Prága 30965.—, Budapest 2897.—.

Zürich, nov. 12. Bukarest 335.—, Berlin 180.—, Amsterdam —, Newyork 537.—, London 2090.—, Páris 3850.—, Milano 2153.—, Brüsszel —, Kopenhága —, Stokholm —, Kristiania —, Madrid —, Prága 560.—, Budapest 45.—, Zágráb 150.—, Buenosayres —, Varsó 15.—, Bécs 15.—, osztr. leb. kor. 11.—.

Budapest, nov. 12. Lei 650.—, napoleon 8700.—, font sterling —, leva —, dollár 1070.—, francia frank 8100.—, marka 475.—, lira 4050.—, osztr. kor. 198750.—, rubel 52.—, szokol 1115.—, svájci frank —, dinár 1150.—, lengyel marka 24.—.

Tóra előtt adományozatok a Tarbutra.

Fenntükrök gyártása!

TÁRSA

és TÜKÖRÁRUGYÁN

Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte

buterüvegek olcsó árakon meg

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lei. Több, nagyobb betűvel 2 lei.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lei.

Férjhez adnám humomat 10.000 lei hozomány butor és lakással, Erdély nagyforgalmu városában önálló ikr. kereskedőhöz. Csak fényképpel ellátott levelekre válaszolok. — Leveleket „Ott hol” jellegre a kiadóba kérek 2680-1

Nevelőnőt keresek — lehetőleg francia tudással, három leányka, 11—10 és 6 éves mellé. Cim: Kornis Zsigmond Arad, Boros Béni-tér 28 szám.

Üveges segédek a zonal felvételhez. Auszländer üveges kereskedés. — Cluj—Kolozsvar.

Keresek azonnali belépésre önállóan dolgozó papírkészítő segédet. Ajánlatokat az eddigi működés megjelölésével kérek. — Laufer Vilmos könyv-, papírkészítő és könyvnyomdája, Deva.

Egy fekete férfi télikabát stilscheinnel bélelve, eladó Rudolf-ut 54.

Fokhagyma 50 kg-10f feljebb, minden mennyiségben kapható Rosenberger és Társa cégnél Arad, Heim Domokos-u. 2.

Keresünk azonnali alkalmazásra — elsőrendű gipszöntő, korongoló és formázó munkásokat. — Uzinele Cheramice societate anonima Veresmart, posta Ocna-Murasului. 2684-1

Fokhagyma eladó Arpad-ut 42 sz. Sörgyümim Schwartz, Str. Radu 3. — Telefon 12-18.

A világhírű

Kerpel kézfimozító Kerpel szappan Kerpel Edzészappan Kerpel hintőpor

kapható kicsinyben és nagyban

Rózsa nagydrogeriában Cluj—Kolozsvar, Piate Unkell 36 Mátyás kir. tér) — 1256

Metropol 1300 kávéházban

négyszer hetenként FRITZ THELER karmester vezénylete alatt salon vonós-zenekar hangversenyez

Csak egy ut vezet

az erőből, egészséghoz a páratlan hatáson

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!

Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszertári Gyár
1256 CLUJ — KOLOZSVAR

Jön a tél! Legfinomabb Jön a tél!

rum- és likőresszenciák

minden háztartásban nélkülözhetetlenek. Különösen ajánljuk páratlanul

finom és zamatos

rum esszenciánkat

BÜRGER ALBERT vegyészeti gyára
Targul-Mures — Marosvásárhely

VADÁSZ ÉS TSA

VILLANOSÁGI ÉS VÍZVEZETÉSI BE-
RENDEZÉSEK SZERELÉSI VÁLLALATA

Cluj, Egyetem-utca. — New-York épület.

Telefon-szám: 2-44. — Telefon-szám: 2-14.

Baumzweig, Rosenfeld

& Co.

afópostával
szemben

Megérkezett 1 vagon cseh áru
rendkívüli olcsó áron:

140 cm széles gyapjú-szővet Lei 80.—
80 cm széles la karton .. Lei 15.—
80 cm széles la parchet .. Lei 15.—

A fel nem sorolt cikkek
feltűnő olcsó árban árusítatnak!

Felhívjuk a t. előfizetőink

és előbarátaink figyelmét

azon kellemes helyre-
tűnkre, hogy olcsón és
pontosan mindenféle
nyomtatványok, üzleti
könyvek, - meghívók,
címkék, levélpapírok,
névkártyák kiadói-
vatalunkban megren-
delhetők — Kivánatra
árajánlattal rendel-
kezésre állunk :-

As Uj Kelet kiadóhivatala

Háborn előtti minőségű
fekete és sárga

Börzsirt

szállítunk 20-as csomagolásban

BÜRGER ALBERT vegyészeti gyára
Targul-Mures — Marosvásárhely

Pendele & Rivett

volt

Joh. B. Ellren & Sons

LONDON

nagyromániai vezérképviselőt.

H. R. KENT

Galati, Str. Domnescu 13

Csak nagyban!

A lei emelkedésének hatása elő-
idézte a szövetaárak csökkenését

Angol szövetek

legfinomabb minőségben, direkt
Londonból

Bucuresti, Str. Academ. 45
FIÓKOK: Cernauti, Tempelgasse 4
Chisinau, Mihailovsca 60

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiség-
ben békebell minőségű prima
flor- és musslin-harisnya
dívat színekben.
Gyermek-harisnya, prima flor,
minden nagyságban.
Nagy választék női selyem-
gyapjú kabát- és átkötös-
bluzokban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUÁZA
CLUJ, FÓTÉR 13. SZÁM

November 15-én nyílik meg a

„Transilvania” műfog-laboratórium

modernül felszerelve

CLUJ, STRADA EMINESCU
(volt FADRUSZ JÁNOS-UTCA) 8.

„Melissát” kérjen, ha finom
cukorkát akar!

Karácsonyi játékaárak!

képviselőt és gyári lerakatát megkaptuk és az első nagyobb küldemény már megérkezett.

Nagy választék karácsonyi árukbán! Eladás nov. 10-én kezdődik

DEUTSCH ZSIGMOND és TÁRSAI BRASSÓ, Kapu-utca 35 szám — az udvarban